

KLASİK FİLMLERİN ALÇAKGÖNÜLLÜ YÖNETMENİ

FRED ZINNEMANN

Zinnemann 29 Nisan 1907'de Viyana'da doğdu. Viyana Üniversitesi'nde öğrenci olduğu yıllarda sinemaya ilgi duymaya başladı. Zinnemann, Paris'te sinema eğitimi aldıktan sonra çalışmalarına Almanya'da başladı. Bir süre görüntü yönetmenliği ve Robert Siodmak'ın asistanlığını yaptı. 1930 yapımı bir dokümanter olan "People on Sunday" yönetmenlik yaptığı ilk filmi oldu. Bu ilk filminden sonra Almanya'nın içinde bulunduğu durum nedeniyle Amerika'ya gitti. 1930-1933

yılları arasında Hollywood'un önemli yönetmenlerinden Bertold Viertel'in asistanı olarak üç kısa filmde çalıştı. 1936'da Meksikalı belgeselci Silvio Hernandez ile birlikte "Redes / Alvarado İsyanı" isimli Meksikalı balıkçıların, onları sömürmeye çalışan balık ağalarına karşı direnişini anlatan, etkileyici bir belgesel çekti. Olumlu eleştiriler alan bu filmin ardından Meksika'da "The Wave / Dalga" isimli bir belgesel film daha çekti. 1944 yılına kadar Hollywood'da kısa filmler çekmeye devam etti.

Zinnemann ilk önemli filmi olarak kabul edilen "The Seventh Cross / Yedinci Haç"ı 1944 yılında çekti. Filmin başrollerinde Spencer Tracy ve Signe Hasso yer aldı. 1945'te "The Clock / Saat" ve 1946 yılında "Little Mister Jim / Küçük Bay Jim" ve bir komedi olan "My Brother Talks to Horses / Kardeşim Atlarla Konuşur" filmlerini çekti. 1948 yapımı "Act of Violence / Şiddet Eylemi" savaş sırasında yaptığı bir hata yüzünden pek çok arkadaşının ölümüne neden olan ve bu durumun yarattığı vicdan azabıyla ülkesine dönen bir askerini anlatıyordu. 1948'de çektiği "The Search / Arayış" Zinnemann sinemasının en yetkin örneklerinden biri oldu. Filmde, yine savaşın insanlar üzerindeki etkileri konu ediliyordu. Savaş sonrasında Almanya'da geçen öykü, ailesi ile bağları bir toplama kampında kopan küçük bir çocuğun dramını

anlatıyor, eş zamanlı olarak Polonyalı annenin de çocuğunu arayışı konu ediliyordu. Amerikan askeri rolündeki Montgomery Clift'e bu film Oscar adaylığı getirdi. Savaş sonrası yaşananları anlattığı 1950 yapımı "The men / Erkekler" filmi Marlon Brando için önemli bir çıkış filmi oldu. 1951'de çektiği "Teresa / Temiz Ruhlar", yine savaşı ve savaş sonrasında yaşananları konu alan bir dramdı. Aynı yıl çektiği "Benjy" isimli dokümanter film en iyi belgesel film dalında Oscar'a layık görüldü.

1952 yapımı bir dram olan "The Member of Wedding"ten sonra Zinnemann sinemasının unutulmaz filmlerinden biri geldi; "High Noon / Kahraman Şerif".

Sinema eleştirmenleri tarafından klasik westernler arasında John Ford'un "Posta Arabası" ile karşılaştırılabilen bu başyapıt, şiddet karşıtlığını, olumsuzluklar karşısında bireysel güç ve iradenin zaferini, toplum adına savaşan kahramanların uğruna savaştıkları halk tarafından dışlansalar bile yollarından dönmeyişlerini anlatan, unutulmaz bir film. Filmde görevli olduğu kasabadan ayrılmaya hazırlanan şerif Will Kane'in, düğün gününde azılı haydut Frank Miller'in serbest kaldığını öğrenişi ve balayına çıkmaktan vazgeçip vaktiyle tutukladığı bu suçlu ile karşılaşmaya ka-

rar verışı anlatıyor, tüm yalnızlığına rağmen ideallerinden vazgeçmeyen kahraman teması, güçlü bir anlatımla işleniyordu. "Kahraman Şerif" gerçek zaman ile filmsel zamanın eş olduğu ender sinema filmlerinden biri olarak da dikkat çekti. Zinnemann'ın bir yönetmen olarak ustalığı, plan ölçeklerini, kurguyu ve kamera hareketlerini kullanarak, zamanı suni bir şekilde uzatmayı ve kısaltmayı başarırken, içeriğe uygun olarak yeniden yapılandığı bir zaman anlayışı içinde, gerilimin dozunu mükemmel bir şekilde ayarlayabildi. Film yedi dalda Oscar'a aday oldu. Başrol oyuncusu Gary Cooper'a ikinci Oscar ödülünü kazandıran film, yönetmenine sadece adaylık getirebildi. Zinnemann bu başarıyı ile New York Film Eleştirmenleri tarafından yılın en başarılı yönetmeni seçildi.

1953 yılında Zinnemann, izleyicilerin karşısına yine mükemmel bir film ile çıktı: "From Here to Eternity / İnsanlar Yaşadıkça"... Film, aynı birlikte görev yapan üç askerin yoğun duygular ve çalkantılarla dolu hayatlarından bir kesit sunuyordu. Emrinde çalıştığı yüzbaşı Holmes'un melankolik eşi Karen ile umutsuz bir aşk yaşayan Warden, şakacı bir karakteri ile sevimli bir kişilik olan ancak gardiyan çavuş Justin ile çatışması sonucu hayatı bir kabusu dönen Maggio ve bir

arkadaşının kör olmasına sebep olduktan sonra çok başarılı olduğu bokstan uzaklaşan, ancak birliğin boks takımına girmesi için inanılmaz baskılara maruz kalan Prewitt... Zinnemann, bu üç askerin hayatlarını mükemmel bir şekilde işlemiş, birbirlerine bağlılıklarını, askerlik mesleğine duydukları aşkı, olumsuzluklara karşı korkusuzca karşı gelişlerini ustalıkla ortaya koymuştu. Filmin en güçlü yanı içerdiği gerçeklik duygusuydu.

■ Kültür ve Sanat

"İnsanlar Yaşadıkça" 12 dalda Oscar'a aday oldu ve en iyi film, senaryo ve görüntü dahil sekiz dalda Oscar aldı. Film Cannes'da Jüri Özel Ödülü kazandı. New York film eleştirmenleri Zinnemann'ı bir kez daha yılın yönetmeni seçtiler.

1955'te müzikal western "Oklohama", 1957'de uyuşturucu sorununa değinen "A Hatful of Rain / Morfin" ve 1958'de Hemingway'in Pulitzer ödüllü kitabının uyarlaması olan "The Old Man and The Sea / Yaşlı Adam ve Deniz" filmlerini çekti. "Yaşlı Adam ve Deniz" filminin başrolünde Spancer Tracy ve Felipe Pazos yer aldı.

1959 yapımı "The Nun's Story / Rahibenin Hikayesi", 1930'larda Belçika'da başlıyor, güzel ve zengin bir kız olan Gabrielle'nin rahibe olmaya karar verişinin ardından Belçika Kongo'sunda ve İkinci Dünya Savaşı Avrupa'sında yaşadığı olayları ele alıyordu. Audrey Hepburn ve Peter Finch'in başrollerde oldukları film Zinnemann'a bir Oscar adaylığı daha kazandı ve New York film eleştirmenleri tarafından bir kez daha yılın en iyi yönetmeni seçilmesini sağladı. "The Sun-owners / Gün Batımı" 1960 yapımı, Avustralya'da geçen bir macera filmiydi. Başrollerinde Robert Mitchum, Deborah Kerr ve Peter Ustinov gibi usta oyuncuların yer aldığı film aday olduğu Oscar ödülleri boş döndü. 1964 yapımı, İspanya iç savaşında geçen "Behold a Pale Horse / İntikam Alevi" filminden sonra Zinnemann hayranlarını sevindirecek bir başyapıt ile çıktı sinema sahnesine "A Man for All Seasons / Her Devrin Adamı"...

1966 yapımı film, Robert Bolt'un aynı adlı romanından uyarlanmıştı ve idealist düşünceleriyle tanınan, ünlü İngiliz düşünür ve yazar Thomas More'un hayatının son dönemini konu ediniyordu. Saygın bir avukat, başarılı bir devlet adamı olan More, metresiyle evlenmek uğruna, eşinden boşanmak isteyen Kral 8. Henry'e, dini kurallara uymadığı ve halka doğru örnek olmadığı gerekçesiyle karşı geliyor. Tüm eleştirisini, sessiz bir

başkaldırı şeklinde ortaya koyan More'un hayatı, aleyhinde hiçbir delil olmamasına rağmen, krala ihanetinin sabit görülmesinin ardından idam sehvasında noktalanıyordu. More'un yaşamı hiç kuşkusuz Zinnemann sinemasının odak noktasını oluşturan "onurlu insan" karakterine son derece uygundu. Kamera hareketlerinin getireceği hızdan mümkün olduğunca kaçan, zamanın akışını tıpkı "Kahraman Şerif"te olduğu gibi yavaşlatan Zinnemann, biçimsel olarak da sinemasının en başarılı örneklerinden birini vermişti. 1967 yılı Oscar törenlerinden en iyi yönetmen ve en iyi film dallarından ödülle dönerken More'u canlandıran Poul Scofield de Oscar heykeliyle buluşuyordu. Film aynı zamanda New York film eleştirmenleri tarafından beğenildi ve Zinnemann bir kez daha en iyi yönetmen ödülünü evine götürdü.

1973 yılında Frederic Forsyth uyarlaması olan "The Day of the Jackal / Çakal"; Cezayir'e bağımsızlığını vermeyi planlayan Fransa başbakanı DeGaul'ü öldürmeye kararlı OAS örgütünün bir suikast girişimini konu ediniyordu. Film anlatımındaki sadelik ile dikkat çekiyordu. Zinnemann örgütün kiraladığı profesyonel suikastçi Çakal ile peşine düşen Fransız polisinin öyküsünü konunun içerdiği şiddeti direkt olarak göstermeden anlatmayı seçmişti. Zinnemann, 1977 yılında, sinemasının en güzel örneklerin-

den biri olan "Julia" ile savaş temasına geri döndü. Lillian Hellmann'ın kendi anılarından derleyerek oluşturduğu kitabı "Pentimento"dan uyarlanan film, Julia ile Lillian'ın çocukluk yıllarında başlayan ve İkinci Dünya Savaşı'nın dehşet verici atmosferinde devam eden dostluklarını anlatıyor, bu öykü sayesinde bir kez daha savaşın yıkıcılığına, yaşanan insanlık dramlarına değiniyordu. "Julia" 1978 yılında en iyi yönetmen dalında Oscar'a aday oldu. Filmin başrollerinde Jane Fonda, Vanessa Redgrave, Maximilian Schell ve genç bir yıldız Meryl Streep oynuyordu.

Zinnemann'ın 1982 yılında çektiği "Five Days One Summer / Geçen Yaz Beş Gün" yönetmenin son çalışması oldu. Çekimler sırasında 75 yaşında olan Zinnemann Alp Dağları'nın ilginç atmosferi içinde yaşanan bir yasak aşk ilişkisini perdeye taşıdı bu son filmiyle. "Geçen Yaz Beş Gün" Zinnemann için görkemli bir veda oldu.

Hollywood'un usta isimleri arasında yer alan ve ardında çoğu mükemmelliğe ulaşan pek çok film bırakarak aramızdan ayrılan Zinnemann, kalp rahatsızlığına yenik düştüğünde tam 90 yaşındaydı. 1986 Berlin Film Festivali'nde sinema sanatına katkıları ve başarılarından dolayı Camera Özel Ödülü ile onurlandırılan yönetmen her biri gerçek bir sanat eseri olan filmleri hakkında pek konuşmadı, alçakgönüllü tavrını hep korudu.

ÖNEMLİ FİLMLERİ

- 1982 Five Days One Summer / Geçen Yaz Beş Gün
- 1977 Julia
- 1973 The Day of The Jackal / Çakal
- 1966 A Man for All Seasons / Her Devrin Adamı
- 1960 The Sundowners / Günbatımı
- 1959 The Nun's Story / Rahibenin Hikayesi
- 1957 A Hatful of Rain / Morfin
- 1953 From Here to Eternity / İnsanlar Yaşadıkça
- 1952 High Noon / Kahraman Şerif
- 1951 Benjy
- 1951 Teresa / Temiz Ruhlar
- 1950 The Men / Erkekler
- 1948 The Search / Arayış
- 1948 Act of Violence / Şiddet Eylemi
- 1944 The Seventh Cross / Yedinci Haç
- 1936 Redes / Alvarado İsyancıları
- 1930 People on Sunday (ilk film)

Ana Sınıfları ve Oyun Parkları

Çağdaş Yaşam kampanyaları ile aydınlık bir gelecek için 2004'de elele...

Bir Işık da Siz yakın!

?

Anadolu'da Bir Kızım Var Öğretmen Olacak!

ÇYDD 15.YIL Eğitim Kampanyaları

"Bir Işık da Siz Yakın"

12.000 duyarlı kişinin bir kez 65 milyon TL vermesiyle, 1000 yeni üniversite öğrencisine burs sağlayabiliriz.

Yapı Kredi Bankası Kuledibi Şb. TL 1005050-0 USD 3004141-8 EURO 3004143-4

"Anadolu'da Bir Kızım Var, Öğretmen Olacak"

5.000 duyarlı kişinin bir kez 45 milyon TL vermesiyle, 1000 kızımıza burs sağlayabiliriz.

İş Bankası Kuledibi Şb. TL 230524 USD 72609 EURO 72614

"Ana Sınıfları Ve Oyun Parkları"

10.000 duyarlı kişinin bir kez 75 milyon TL vermesiyle 100 yeni ana sınıfı ve oyun parkı oluşturabiliriz.

Garanti Bankası Karaköy Şb. TL 6299005 USD 9094695 EURO 9094696

Çağdaş Türkiye'nin Gelecek Güvencesi

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği

Şimal Sok. No.10 80050 Şişhane-İstanbul

Tel: 0212 252 44 33 pbx Faks: 0212 252 65 95

e-posta: cydd@cydd.org.tr / www.cydd.org.tr

ALTIN LALE ÖDÜLÜ

“ELVEDA SİNEMA”nın

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen 23.Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin Ulusal ve Uluslararası Yarışma bölümlerinin kazananları belli oldu.

Hugh Hudson (Başkan), Bengt Forslund, Michael Galasso, Michele Leveux, Serra Yılmaz, Derek Malcolm, Cafer Panahi ve Tayfun Pirselimoğlu'ndan oluşan Uluslararası Yarışma Seçici Kurulu 'Altın Lale Ödülü'ne Tayvanlı yönetmen Tsai Ming-Liang'ın "Good bye-Dragon Inn" (Elveda Sinema) adlı filmini layık gördü.

Jüri Özel Ödülü'nü Tunuslu yönetmen Abdellatif Kechiche'nin "L'Esquive" (Kaçak) ve Yugoslav yönetmen Dusan Kovacevic'in "The Professional" (Profesyonel) adlı filmleri kazandı.

Hülya Koçyiğit (Başkan), Dimitri Eipides, Ara Güler, Yusuf Kurçenli ve Semire Ruken Öztürk'ten oluşan Ulusal Yarışma Seçici Kurulu; Ahmet Uluçay'ın yönettiği "Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak" filmini 'Yılın En İyi Türk Film'i seçti.

'Yılın En İyi Yönetmeni' Zeki Demirkubuz (Bekleme Odası) olarak belirlendi.

'En İyi Kadın Oyuncu' ödülü Rüçhan Çalışkur'a (Bulutları Beklerken), 'En İyi Erkek Oyuncu' ödülü Emre Kınay ile Şevket Çoruh'a (İnşaat), 'Jüri Özel Ödülü' ise Yeşim Ustaoglu'nun yönettiği "Bulutları Beklerken" adlı filme verildi.

Reha Erdem'in yönettiği "İnsan Nedir ki..." filmi Onat Kutlar anısına verilen ödülün sahibi oldu.

Festival izleyicilerinin oylarıyla belirlenen 'Radikal Halk Ödülü'nü, Uluslararası Yarışma'da Christoffer Boe'nin "Reconstruction" (Yeniden Sev Beni), Ulusal Yarışma'da ise Yüksel Yavuz'un "Küçük Özgürlük" adlı filmleri aldı.

Rüdiger Suchsland (Başkan), Annika Gustafsson, Julia Khomiakova, Esin Küçüktepepınar, Bhaichand Patel ve Engin Ertan'dan oluşan seçici kurul 'FIPRESCI Ödülü'ne de Abdellatif Kechiche'nin "L'Esquive" (Kaçak) adlı filmini layık gördü.